

Mô tả hệ thống mua sắm, hệ thống quản lý thiết bị, vật tư y tế, và ô xy y tế tại các cơ sở y tế của Việt Nam

Báo cáo kết quả nghiên cứu

Báo cáo này dựa trên nghiên cứu được tài trợ bởi Quỹ Bill & Melinda Gates. Các phát hiện và kết luận trong báo cáo là của các tác giả và không nhất thiết phản ánh quan điểm hoặc chính sách của Quỹ Bill & Melinda Gates.

Hoạt động được mô tả trong báo cáo này được thực hiện trong khuôn khổ dự án Điều phối Ứng phó Chăm sóc Hô hấp COVID-19 của PATH, Clinton Health Access Initiative và Liên minh Every Breath Counts để hỗ trợ các nhà hoạch định quốc gia trong việc phát triển và thực hiện kế hoạch chăm sóc hô hấp toàn diện nhằm đáp ứng nhu cầu trong đại dịch COVID-19. Dự án cũng đang theo đuổi các chiến lược để giúp ưu tiên và cải thiện khả năng tiếp cận liệu pháp ô-xy và các thiết bị thiết yếu khác liên quan đến chăm sóc hô hấp như một phần không thể thiếu trong việc tăng cường hệ thống y tế, ngoài mục đích ứng phó với đại dịch.

Để biết thêm thông tin, xin liên hệ với Zach Clemence, Cán bộ Chương trình Market Dynamics, tại zclemence@path.org hoặc oxy@path.org.

Địa chỉ gửi thư
PO Box 900922
Seattle, WA 98109 USA

Địa chỉ văn phòng

2201 Westlake Avenue
Suite 200
Seattle, WA 98121 USA

www.path.org

© 2022 PATH. Bảo lưu mọi quyền.

Gợi ý trích dẫn: PATH. *Mô tả Hệ thống Mua sắm, Hệ thống Quản lý Thiết bị, Vật tư Y tế, và Ô xy Y tế tại các Cơ sở Y tế của Việt Nam*. Hà Nội: PATH; 2022.

Xuất bản tháng 2 năm 2022

Mục lục

CÁC CHỮ VIẾT TẮT	II
DANH SÁCH BIỂU ĐỒ.....	III
DANH SÁCH BẢNG	IV
TỔNG QUAN	1
Bối cảnh	1
Việt Nam và hệ thống y tế	1
MỤC TIÊU CỦA NGHIÊN CỨU.....	3
PHƯƠNG PHÁP THU THẬP SỐ LIỆU	4
KẾT QUẢ	7
Thu thập số liệu.....	7
Hệ thống các văn bản liên quan đến công tác đấu thầu mua sắm, và quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao tại Việt Nam	8
Thực trạng công tác mua sắm, đấu thầu trang thiết bị vật tư y tế	10
Mua sắm, đấu thầu trong hoạt động thường xuyên tại cơ sở y tế công lập.....	10
Mua sắm cho hoạt động phòng, chống dịch bệnh trong trường hợp cấp bách tại cơ sở y tế công lập	14
BÀN LUẬN.....	19
Mua sắm, đấu thầu	19
Quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao	19
KHUYẾN NGHỊ.....	21
Đối với mua sắm, đấu thầu	21
Đối với quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao	21
NGUỒN THAM KHẢO.....	22

Từ viết tắt

BYT	Bộ Y tế
CSYT	Cơ sở y tế
SYT	Sở Y tế
TPHCM	thành phố Hồ Chí Minh
UBND	Ủy ban nhân dân

Danh sách biểu đồ

Hình 1. Mô hình về quan hệ giữa mạng lưới y tế và tổ chức hành chính.	2
Hình 2. Mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao trong hoạt động thường xuyên.	11

Danh sách bảng

Bảng 1. Số lượng người được phỏng vấn theo đơn vị được chọn.	4
Bảng 2. Tóm tắt chức năng, nhiệm vụ của các đơn vị được phỏng vấn.....	5
Bảng 3. Hệ thống văn bản liên quan đến công tác đấu thầu mua sắm, và quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao tại Việt Nam.	8

Tổng quan

Bối cảnh

Thông qua một thỏa thuận hợp tác trong giai đoạn từ tháng 10 năm 2020 đến hết tháng 11 năm 2021 Văn phòng Bộ Y tế phối hợp với tổ chức PATH thực hiện dự án Dự án Điều phối Chăm sóc Hô hấp trong bối cảnh COVID-19 tại Việt Nam, với mục tiêu làm tăng khả năng tiếp cận với các thiết bị chăm sóc hô hấp và nguồn ô xy y tế, cũng như để chia sẻ những bài học kinh nghiệm trong đáp ứng với COVID-19 giữa các nước thực hiện dự án trên toàn cầu.¹

Một trong những mục tiêu cụ thể của dự án là hỗ trợ việc ra quyết định trong mua sắm và tái phân bổ trang thiết bị chăm sóc và điều trị COVID-19 nói riêng và trang thiết bị chăm sóc hô hấp nói chung. Những quyết định trong mua sắm và quản lý hiệu quả trang thiết bị góp phần xác định năng lực của các cơ sở y tế trong điều trị bệnh nhân COVID-19 nói riêng và cung cấp liệu pháp ô xy cho các bệnh nhân khác nói chung.

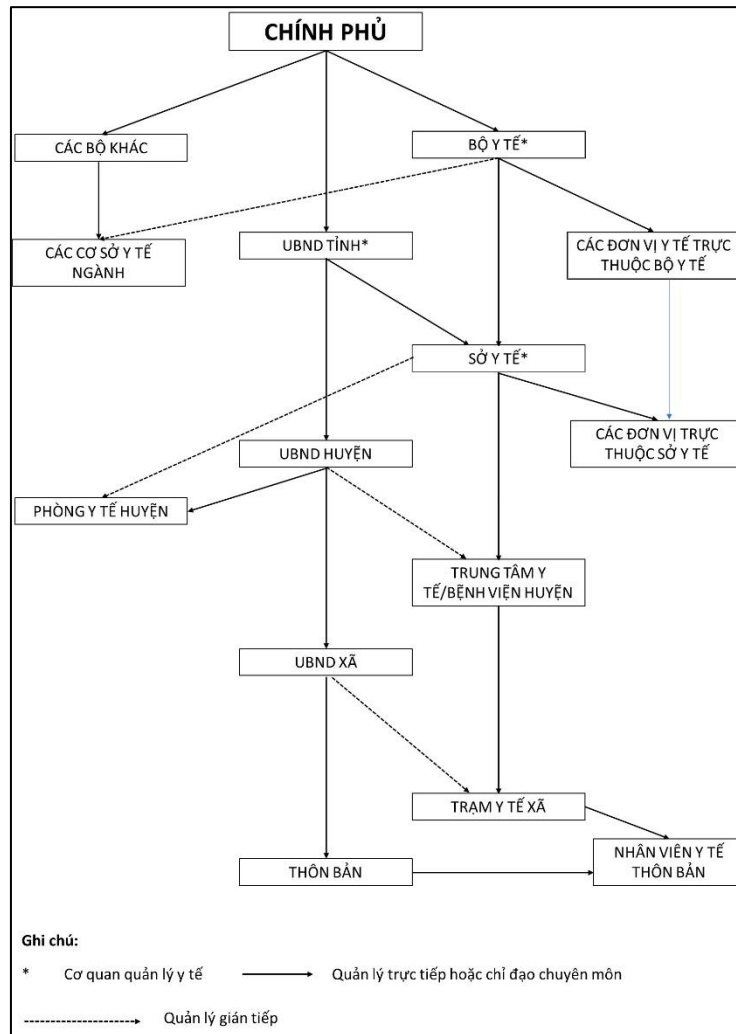
Số liệu thu thập qua nghiên cứu này nhằm mô tả hệ thống mua sắm, hệ thống quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao, và ô xy y tế hiện tại tại các cơ sở y tế. Hiểu được hệ thống mua sắm sẽ giúp cho việc chi tiêu và đặt hàng hiệu quả hơn - đến đúng nơi vào đúng thời điểm - và hiệu quả - các sản phẩm chất lượng cao hơn và/hoặc khối lượng lớn hơn có thể được mua sắm qua các kênh với đơn giá bằng hoặc thấp hơn. Hiểu được cách thức quản lý trang thiết bị và vật tư tiêu hao y tế nói chung, cũng như trang thiết bị chăm sóc hô hấp sẽ giúp huy động hoặc tái phân bổ trang thiết bị giữa các cơ sở y tế một cách hiệu quả, đặc biệt trong tình huống khẩn cấp. Những thông tin này có thể được sử dụng để cho việc ra quyết định và đưa ra các khuyến nghị về mua sắm và quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao trong tương lai.

Việt Nam và hệ thống y tế

Hình 1 mô tả mối quan hệ giữa mạng lưới y tế và tổ chức hành chính.

¹ 12 nước tham gia dự án: Campuchia, Cộng hòa Dân chủ Congo, Ethiopia, Ấn Độ, Kenya, Lào, Liberia, Malawi, Nigeria, Senegal, Việt Nam, Zambia.

Hình 1. Mô hình về quan hệ giữa mạng lưới y tế và tổ chức hành chính.

Từ viết tắt: UBND, Ủy ban nhân dân.

Việt Nam là một quốc gia nằm trên bán đảo Đông Dương, khu vực Đông Nam Á, ven biển Thái Bình Dương. Việt Nam có đường biên giới với Trung Quốc ở phía Bắc, với Lào và Căm-pu-chia ở phía Tây; phía Đông giáp biển Đông. Theo kết quả điều tra năm 2020 dân số Việt Nam ước tính 97,58 triệu người. Việt Nam có 63 tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương. Việt Nam có 3 miền địa lý chính là Bắc, Trung và Nam.¹

Tổ chức mạng lưới y tế ở Việt Nam²: theo tổ chức hành chính nhà nước, thì hệ thống y tế Việt Nam được chia thành y tế tuyến trung ương và y tế địa phương. Y tế tuyến trung ương bao gồm BHYT và các cơ sở y tế tuyến trung ương thuộc sự quản lý trực tiếp của Bộ Y tế (trừ các cơ sở y tế thuộc Bộ Quốc phòng và Bộ Công an). Y tế địa phương bao gồm y tế tuyến tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương, và y tế tuyến cơ sở. Nếu phân theo thành phần kinh tế, thì các cơ sở y tế được phân thành cơ sở y tế công lập và cơ sở y tế tư nhân. Nếu theo các lĩnh vực hoạt động thì hệ thống y tế gồm 6 lĩnh vực, trong đó lĩnh vực khám chữa bệnh và lĩnh vực dự phòng là 2 lĩnh vực chính của hệ thống y tế.

Mục tiêu của nghiên cứu

Mục tiêu của nghiên cứu là mô tả hệ thống mua sắm, quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao nói chung và trang thiết bị và vật tư tiêu hao cho chăm sóc và điều trị bệnh nhân COVID-19 nói riêng, trong đó có ô xy y tế.

Phương pháp thu thập số liệu

Số liệu được thu thập qua hình thức phỏng vấn định tính với các bộ câu hỏi phỏng vấn định tính bán cấu trúc.

Nguồn cung cấp số liệu bao gồm cán bộ chuyên trách tại các Vụ/Cục liên quan của Bộ Y tế (BYT), của các cơ sở y tế công lập các tuyến (trung ương, tỉnh và huyện) và cơ sở y tế tư nhân được chọn (xem bảng 1). Những cơ sở y tế tham gia phỏng vấn được chia đều cho khu vực phía Bắc và phía Nam. Những bệnh viện công được chọn thuộc tuyến trung ương và tuyến tỉnh đều là những cơ sở y tế được BYT phân công chăm sóc và điều trị bệnh nhân COVID-19.

Việc thu thập số liệu từ các cấp Sở Y tế, các bệnh viện khác nhau giúp thẩm định chéo thông tin thu thập được, và cung cấp những hiểu biết ban đầu về cách thực hiện mua sắm và quản lý vật tư, trang thiết bị y tế tại các cơ sở y tế các tuyến. Chức năng, nhiệm vụ của các đơn vị tham gia phỏng vấn được trình bày ở Bảng 2.

Các cuộc phỏng vấn được thực hiện qua hình thức phỏng vấn trực tiếp kết hợp qua điện thoại hỏi bổ sung thông tin. Khi phỏng vấn trực tiếp, thiết bị ghi âm được sử dụng với sự đồng ý của người được phỏng vấn. Các bộ câu hỏi cũng được chuẩn bị ở định dạng Microsoft Word hoặc Excel được gửi trước cho người được phỏng vấn để người được phỏng vấn có thể chuẩn bị tốt hơn và tự điền một số nội dung, nếu cần. Nhóm nghiên cứu cũng đã thực hiện việc làm rõ số liệu, qua điện thoại, thư điện tử, hoặc gặp trực tiếp.

Văn phòng Bộ Y tế là cơ quan chịu trách nhiệm chính trong việc thực hiện và quản lý nghiên cứu này, với sự hỗ trợ về tài chính và kỹ thuật của tổ chức PATH, thông qua thỏa thuận hợp tác thực hiện dự án đã được ký kết.ⁱⁱ

Bảng 1. Số lượng người được phỏng vấn theo đơn vị được chọn.

Loại đơn vị	Số đơn vị	Số người được phỏng vấn tại mỗi đơn vị	Tổng số được phỏng vấn
Bộ Y tế			
Vụ Trang thiết bị và Công trình Y tế	1	1	1
Vụ Kế hoạch và Tài chính	1	1	1
Cục Quản lý Khám, chữa bệnh	1	1	1
Văn phòng Bộ Y tế	1	1	1
Các Sở Y tế và bệnh viện			
Bệnh viện tuyến trung ương	2	1	2
Sở Y tế	2	1	2

ⁱⁱ Thỏa thuận hợp tác số: GAT.583614-01706794-SUB.

Loại đơn vị	Số đơn vị	Số người được phỏng vấn tại mỗi đơn vị	Tổng số được phỏng vấn
Bệnh viện đa khoa tỉnh/thành phố	2	1	2
Bệnh viện đa khoa quận/huyện hoặc Trung tâm Y tế quận/huyện	2	1	2
Bệnh viện tư nhân	1	1	1
Tổng số	13		13

Bảng 2. Tóm tắt chức năng, nhiệm vụ của các đơn vị được phỏng vấn.

Loại đơn vị	Tóm tắt chức năng, nhiệm vụ của đơn vị
Bộ Y tế	
Vụ Trang thiết bị và Công trình Y tế	Chịu trách nhiệm quản lý nhà nước về trang thiết bị y tế; quản lý máy móc, thiết bị chuyên dùng trong hoạt động sự nghiệp y tế và quản lý hoạt động đầu tư xây dựng công trình y tế.
Vụ Kế hoạch và Tài chính	Chịu trách nhiệm quản lý về lĩnh vực chiến lược, chính sách y tế, quy hoạch, kế hoạch phát triển ngành y tế; tài chính, kế toán, phí, giá và phương thức chi trả dịch vụ y tế; đầu tư phát triển ngành y tế, hợp tác công - tư, chương trình mục tiêu, viện trợ; quản lý, sử dụng tài sản công; quản lý doanh nghiệp; v.v.
Văn phòng Bộ Y tế	Chịu trách nhiệm tổng hợp, theo dõi và đôn đốc các tổ chức, đơn vị thuộc và trực thuộc Bộ Y tế thực hiện chương trình, kế hoạch công tác và quy chế làm việc của Bộ Y tế; tổ chức thực hiện công tác hành chính, văn thư, lưu trữ và công tác kiểm soát thủ tục hành chính thuộc phạm vi quản lý nhà nước của Bộ Y tế; quản lý cơ sở vật chất - kỹ thuật, tài sản, kinh phí hoạt động, bảo đảm phương tiện, điều kiện làm việc phục vụ chung cho hoạt động của Bộ Y tế và công tác quản trị nội bộ theo quy định của pháp luật.
Cục Quản lý Khám, chữa bệnh	Chịu trách nhiệm quản lý nhà nước và tổ chức thực thi các quy định của pháp luật về các lĩnh vực: khám bệnh, chữa bệnh, phục hồi chức năng; giám định y khoa, giám định pháp y, giám định pháp y tâm thần; phát triển, nâng cao năng lực của hệ thống khám, chữa bệnh trong phạm vi cả nước.
Các Sở Y tế và bệnh viện	

Loại đơn vị	Tóm tắt chức năng, nhiệm vụ của đơn vị
Bệnh viện tuyến trung ương	Là bệnh viện tuyến cao nhất trong hệ thống bệnh viện, chịu sự quản lý trực tiếp của Bộ Y tế về tổ chức, tài chính và chuyên môn kỹ thuật.
Sở Y tế	Sở Y tế là cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân cấp tỉnh có chức năng tham mưu, giúp Ủy ban nhân dân cấp tỉnh quản lý nhà nước về y tế trên địa bàn tỉnh theo quy định của pháp luật. Sở Y tế chịu sự chỉ đạo, quản lý về tổ chức, biên chế và hoạt động của Ủy ban nhân dân cấp tỉnh; đồng thời chịu sự chỉ đạo, hướng dẫn, thanh tra, kiểm tra về chuyên môn, nghiệp vụ của Bộ Y tế.
Bệnh viện đa khoa tỉnh/thành phố	1 bệnh viện tuyến tỉnh của TPHCM (khu vực phía Nam), 1 bệnh viện tuyến tỉnh của tỉnh Quảng Ninh (khu vực phía Bắc).
Bệnh viện đa khoa quận/huyện hoặc Trung tâm Y tế quận/huyện	1 bệnh viện tuyến tỉnh của TPHCM (khu vực phía Nam), 1 bệnh viện tuyến tỉnh của tỉnh Quảng Ninh (khu vực phía Bắc).
Bệnh viện tư nhân	Là cơ sở cung cấp dịch vụ khám chữa bệnh ngoài công lập, 100% do tư nhân đầu tư, nhưng vẫn chịu sự giám sát về mặt chuyên môn của sở y tế. Được chọn theo phương thức chọn mẫu thuận tiện, tại Hà Nội.

Từ viết tắt: TPHCM, thành phố Hồ Chí Minh.

Kết quả

Thu thập số liệu

Hoạt động phỏng vấn thu thập số liệu bắt đầu từ tháng 3 năm 2021, nhưng do ảnh hưởng của các làn sóng dịch COVID-19 tại Việt Nam, đặc biệt là làn sóng dịch thứ 4, bắt đầu từ cuối tháng 4 năm 2021, nên việc thu thập số liệu và hoàn thiện số liệu phải đến cuối tháng 8 mới được thực hiện xong.

Nhóm nghiên cứu đã thực hiện được những phỏng vấn trực tiếp như mong đợi theo kế hoạch ban đầu. Tại BHYT, những cán bộ tham gia phỏng vấn gồm các cán bộ chuyên trách của Vụ Trang thiết bị và Công trình Y tế, Vụ Kế hoạch và Tài chính, Cục Quản lý khám, chữa bệnh và Văn phòng Bộ Y tế. Hai bệnh viện tuyến trung ương tham gia phỏng vấn gồm bệnh viện Chợ Rẫy tại thành phố Hồ Chí Minh ở khu vực phía Nam, và bệnh viện Bệnh nhiệt đới Trung ương ở khu vực phía Bắc. Hai tỉnh được chọn để phỏng vấn gồm thành phố Hồ Chí Minh ở khu vực phía Nam, và Quảng Ninh ở khu vực phía Bắc. Tại mỗi tỉnh/thành phố, nhóm nghiên cứu đã thực hiện phỏng vấn với cán bộ chuyên trách của Sở Y tế, 1 bệnh viện tuyến tỉnh và 1 bệnh viện tuyến huyện. Bệnh viện tư nhân Thu Cúc tại Hà Nội cũng đã tham gia trả lời phỏng vấn.

Hệ thống các văn bản liên quan đến công tác đấu thầu mua sắm, và quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao tại Việt Nam

Bảng 3 liệt kê các văn bản liên quan đến công tác đấu thầu, mua sắm, và quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao tại Việt Nam.

Bảng 3. Hệ thống văn bản liên quan đến công tác đấu thầu, mua sắm, và quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao tại Việt Nam.

Hình thức văn bản/Cơ quan ban hành	Số, ký hiệu Ngày ban hành	Trích yếu nội dung	Thời điểm có hiệu lực	Ghi chú
Luật của Quốc hội	43/2013/QH13	Luật đấu thầu	26/11/2013	
Nghị định của Chính phủ	63/2014/NĐ-CP	Quy định chi tiết một số điều của Luật đấu thầu về lựa chọn nhà thầu	26/6/2014	
Nghị định của Chính phủ	36/2016/NĐ-CP 15/05/2016	Quản lý trang thiết bị y tế.	01/07/2016	Hết hiệu lực một phần
Nghị định của Chính phủ	151/2017/NĐ-CP 26/12/2017	Quy định chi tiết một số điều của Luật Quản lý, sử dụng tài sản công	26/12/2017	
Nghị định của Chính phủ	169/2018/NĐ-CP 31/12/2018	Sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 36/2016/NĐ-CP ngày 15 tháng 5 năm 2016 của Chính phủ về quản lý trang thiết bị y tế.	31/12/2018	
Nghị định của Chính phủ	03/2020/NĐ-CP 01/01/2020	Sửa đổi, bổ sung Điều 68 của Nghị định số 169/2018/NĐ-CP	01/01/2020	
Quyết định của Thủ tướng Chính phủ	17/2019/QĐ-TTg	Một số gói thầu, nội dung mua sắm nhằm duy trì hoạt động thường xuyên được áp dụng hình thức lựa chọn nhà thầu trong trường hợp đặc biệt theo Điều 26 Luật đấu thầu	08/4/2019	
Quyết định của Bộ trưởng Bộ Y tế	437/2002/QĐ – BYT 20/02/2002	Về việc ban hành Danh mục trang thiết bị y tế bệnh viện đa khoa tuyến tỉnh, huyện, phòng khám đa khoa khu vực, trạm y tế xã và túi y tế thôn bản.	07/03/2002	
Quyết định của Bộ trưởng Bộ Y tế	2271/2002/QĐ-BYT 17/06/2002	Ban hành tiêu chuẩn thiết kế Trạm y tế cơ sở - Tiêu chuẩn Ngành.	17/06/2002	
Quyết định của Bộ trưởng Bộ Y tế	16/2005/QĐ-BYT 30/06/2005	Ban hành 07 Tiêu chuẩn ngành về Trang thiết bị Y tế.	15/07/2005	
Quyết định của Bộ trưởng Bộ Y tế	36/2006/QĐ-BYT 14/11/2006	Ban hành Quy định về thử lâm sàng trang thiết bị y tế.	28/12/2006	
Thông tư của Bộ trưởng Bộ Y tế	18/2013/TT-BYT 01/07/2013	Quy định về vị trí, thiết kế, điều kiện cơ sở vật chất, kỹ thuật, thiết bị của các cơ sở khám bệnh, chữa bệnh truyền nhiễm.	15/08/2013	

Thông tư của Bộ trưởng Bộ Y tế	49/2014/TT-BYT 22/12/2014	Quy định Danh mục trang thiết bị y tế thiết yếu của Trung tâm Giám định Y khoa tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương.	27/02/2015	
Thông tư của Bộ Kế hoạch – Đầu tư	05/2015/TT-BKHĐT	Quy định lập hồ sơ mời thầu hàng hóa	16/6/2015	
Thông tư của Bộ trưởng Bộ Y tế	30/2015/TT-BYT 12/10/2015	Quy định việc nhập khẩu trang thiết bị y tế.	30/11/2015	Hết hiệu lực một phần
Thông tư của Bộ trưởng Bộ Y tế	53/2015/TT-BYT 28/12/2015	Quy định điều kiện cơ sở vật chất, trang thiết bị, phương tiện giám định cho tổ chức giám định tư pháp công lập trong lĩnh vực pháp y, pháp y tâm thần.	01/03/2016	
Thông tư của Bộ Tài chính	58/2016/TT-BTC	Quy định việc đấu thầu để mua sắm tài sản nhằm duy trì hoạt động thường xuyên	29/3/2016	
Thông tư của Bộ trưởng Bộ Y tế	39/2016/TT-BYT 28/10/2016	Quy định chi tiết việc phân loại trang thiết bị y tế.	15/12/2016	
Thông tư của Bộ trưởng Bộ Y tế	27/2017/TT-BYT 28/06/2017	Quy định việc quản lý, sử dụng xe ô tô cứu thương.	15/09/2017	
Thông tư của Bộ trưởng Bộ Y tế	46/2017/TT-BYT 15/12/2017	Quy định chi tiết thi hành một số điều của Nghị định số 36/2016/NĐ-CP ngày 15 tháng 5 năm 2016 của Chính phủ về quản lý trang thiết bị y tế .	01/02/2018	
Thông tư của Bộ trưởng Bộ Y tế	14/2018/TT-BYT 15/05/2018	Ban hành Danh mục trang thiết bị y tế được xác định mã số hàng hóa theo Danh mục hàng hóa xuất khẩu, nhập khẩu Việt Nam.	01/07/2018	
Công văn của Vụ Trang thiết bị và Công trình Y tế, Bộ Y tế	5888/BYT-TB-CT 29/10/2020	về hướng dẫn triển khai đấu thầu trang thiết bị y tế theo Thông tư số 14/2020/TT-BYT	29/10/2020	
Thông tư của Bộ trưởng Bộ Y tế	08/2019/TT-BYT 31/5/2019	Hướng dẫn tiêu chuẩn, định mức sử dụng máy móc, thiết bị chuyên dùng thuộc lĩnh vực y tế do Bộ trưởng Bộ Y tế ban hành	01/8/2019	
Thông tư của Bộ trưởng Bộ Y tế	14/2020/TT-BYT 10/7/2020	Quy định một số nội dung trong đấu thầu trang thiết bị y tế tại các cơ sở y tế công lập.	01/9/2020	
Thông tư của Bộ trưởng Bộ Y tế	28/2020/TT-BYT 31/12/2020	Quy định danh mục trang thiết bị tối thiểu của trạm y tế tuyến xã	01/3/2021	
Thông tư của Bộ trưởng Bộ Y tế	33/2020/TT-BYT 31/12/2020	Quy định danh mục trang thiết bị y tế phải kiểm định an toàn và tính năng kỹ thuật.	01/3/2021	
Thông tư của Bộ trưởng Bộ Y tế	13/2021/TT-BYT ngày 16/9/2021	Quy định cấp số lưu hành, nhập khẩu trang thiết bị y tế phục vụ phòng, chống dịch COVID-19	16/9/2021	

Thực trạng công tác mua sắm, đấu thầu trang thiết bị vật tư y tế

Mua sắm, đấu thầu trong hoạt động thường xuyên tại cơ sở y tế công lập

Việt Nam có một hệ thống văn bản pháp lý và hướng dẫn quy định việc mua sắm trang thiết bị, vật tư y tế tiêu hao (sau đây gọi tắt là mua sắm) cho hoạt động thường xuyên và cho hoạt động phòng, chống dịch bệnh trong trường hợp cấp bách. Những quy định này được áp dụng đối với các đơn vị, cơ sở y tế công lập.

Đơn vị chịu trách nhiệm mua sắm cho cơ sở y tế

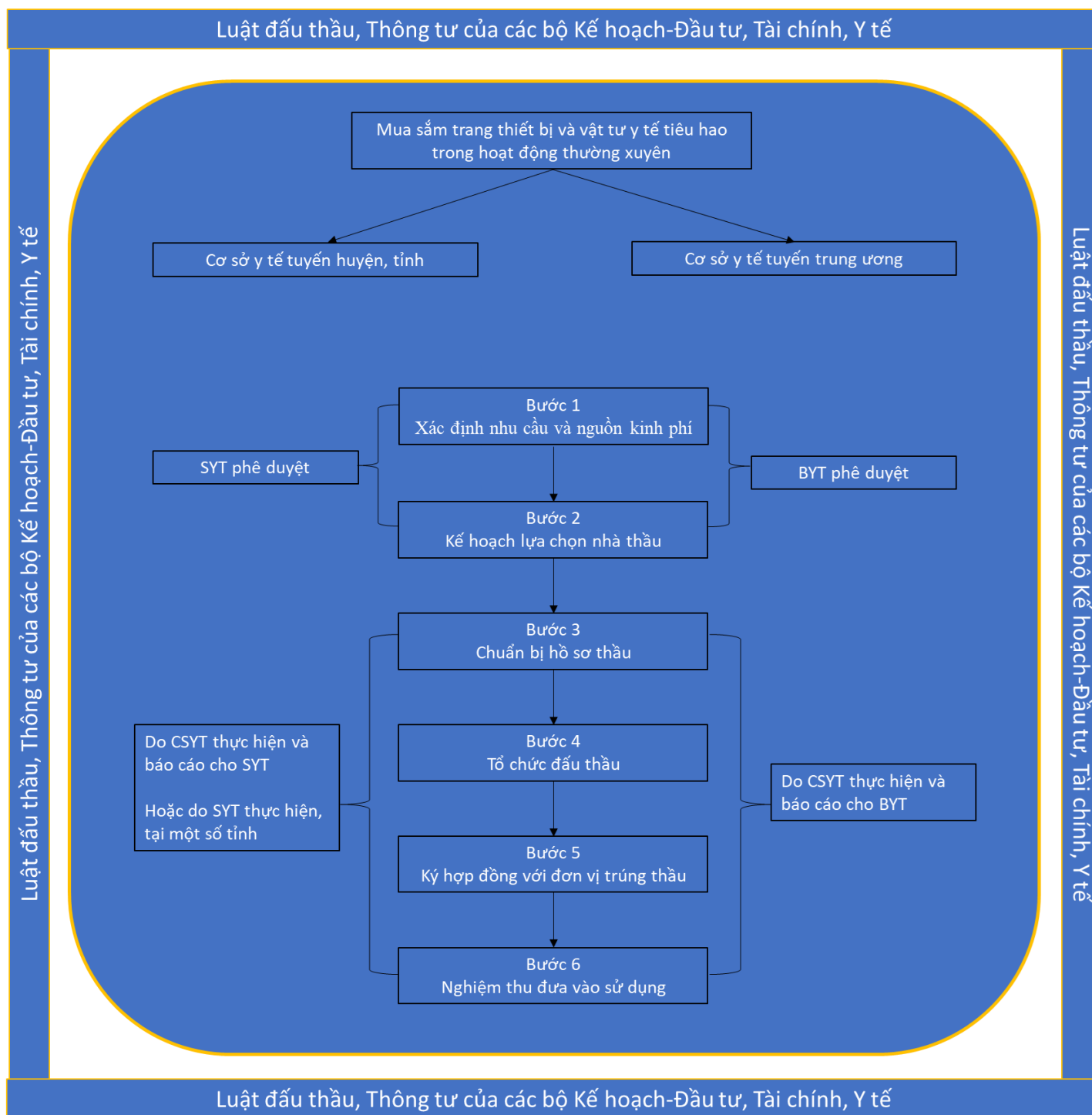
Việt Nam không áp dụng hình thức mua sắm tập trung tại BHYT cho các cơ sở y tế trong cả nước. BHYT là cơ quan quản lý nhà nước nên không trực tiếp tham gia mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế. Đa số các cơ sở y tế dù thuộc tuyến trung ương hay địa phương, đều tự thực hiện việc mua sắm theo quy định. Tuy nhiên, tại một số tỉnh, việc mua sắm được thực hiện tập trung, do Ủy ban Nhân dân tỉnh (UBND tỉnh) hoặc Sở Y tế đảm nhận.

Với các tỉnh mà việc mua sắm tập trung do Sở Y tế thực hiện, thì Phòng Kế hoạch - Tài chính là đầu mối, phối hợp với các phòng chức năng và các đơn vị liên quan tổ chức thực hiện mua sắm trang thiết bị, vật tư y tế.

Với các cơ sở y tế trực tiếp thực hiện việc mua sắm, thì Phòng Tài chính-Kế toán là đầu mối, phối hợp với Phòng Vật tư – Trang thiết bị y tế, các khoa phòng chức năng và chuyên môn liên quan. Cụ thể, Phòng Tài chính - Kế toán làm đầu mối phối hợp với Phòng Vật tư - Thiết bị y tế tổ chức ký kết hợp đồng với đơn vị trúng thầu, thực hiện nghiệm thu và thanh quyết toán chi phí theo các văn bản hiện hành của Nhà nước. Trong quá trình thực hiện việc mua sắm, Phòng Tài chính - Kế toán làm đầu mối phối hợp với các khoa phòng khác lập dự toán, hồ sơ mời thầu, trình lãnh đạo bệnh viện và Bộ Y tế phê duyệt; kiểm tra, soạn thảo các văn bản, hợp đồng để giám đốc bệnh viện ký với các đơn vị trúng thầu sau khi đã được Bộ Y tế phê duyệt; phân phối, cấp phát trang thiết bị và dụng cụ y tế cho các đơn vị trong bệnh viện theo kế hoạch được duyệt cho các đơn vị theo yêu cầu sử dụng của bệnh nhân; tổ chức nhận hàng, giám sát lắp đặt, hướng dẫn sử dụng các trang thiết bị đã mua sắm.

Hình 2 là sơ đồ quá trình mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao trong hoạt động thường xuyên tại Việt Nam.

Hình 2. Mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao trong hoạt động thường xuyên.

Từ viết tắt: BYT, Bộ Y tế; CSYT, Cơ sở y tế; SYT, Sở Y tế.

Vai trò và sự phối hợp của cơ quan quản lý trong hoạt động mua sắm

Về mặt quản lý, BYT giao Vụ Kế hoạch - Tài chính xây dựng chính sách, văn bản hướng dẫn về đấu thầu, mua sắm nói chung; Vụ Trang thiết bị và Công trình y tế xây dựng chính sách quản lý trang thiết bị

và vật tư y tế, Cục Quản lý Khám, chữa bệnh đề xuất các danh mục trang thiết bị, vật tư y tế để phục vụ chăm sóc sức khỏe nhân dân.

Đối với các đơn vị trực thuộc BHYT (đơn vị sự nghiệp): Các đơn vị lập đề xuất kế hoạch mua sắm hàng năm trình BHYT phê duyệt chủ trương và tổng hợp trình Bộ Tài chính phê duyệt ngân sách. Sau khi được phân bổ ngân sách, các đơn vị chủ động thực hiện mua sắm theo đúng quy định. BHYT (Vụ Kế hoạch - Tài chính) tổng hợp, rà soát và trình Lãnh đạo Bộ phê duyệt kế hoạch lựa chọn nhà thầu để các đơn vị trực thuộc thực hiện mua sắm theo kế hoạch.

Đối với các cơ sở y tế trực thuộc Sở Y tế: Các cơ sở y tế căn cứ vào hoạt động chuyên môn được giao và mô hình bệnh tật tại địa phương để đề xuất nhu cầu gửi về Sở Y tế. Sở Y tế tổng hợp trình UBND phê duyệt và cấp kinh phí thực hiện mua sắm. Trong trường hợp cần thiết, UBND có thể xin ý kiến của Bộ Y tế.

Kế hoạch/chiến lược mua sắm

Ở cấp BHYT: Hàng năm, căn cứ theo mô hình bệnh tật và nhu cầu khám, chữa bệnh, các đơn vị trực thuộc BHYT sẽ đề xuất nhu cầu mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế. Bộ Y tế (đại diện là Vụ Kế hoạch - Tài chính) sẽ tổng hợp, trình Lãnh đạo Bộ phê duyệt, gửi Bộ Tài chính xem xét, cân đối ngân sách, phân bổ kinh phí. Trên cơ sở đó, BHYT giao dự toán để các đơn vị tổ chức thực hiện mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế theo quy định. Để xác định số lượng trang thiết bị và vật tư y tế cần mua sắm, các đơn vị trực thuộc Bộ căn cứ trên tổng nhu cầu và số lượng trang thiết bị hiện có để đề xuất mua bổ sung.

Tại các tỉnh/thành phố: Hàng năm, căn cứ theo mô hình bệnh tật và nhu cầu khám, chữa bệnh, các cơ sở y tế đều lập kế hoạch kinh phí, trong đó có nội dung mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế vào khoảng tháng 5-6 cho năm tiếp theo. Sở Y tế tổng hợp trình UBND phê duyệt và cấp kinh phí thực hiện mua sắm.

Các hình thức mua sắm

Các hình thức mua sắm, dù ở cấp nào, đều phải được căn cứ theo Luật Đấu thầu và Điều 3, Thông tư số 58/2016/TT-BTC của Bộ Tài chính, trong đó quy định chi tiết việc sử dụng vốn nhà nước để mua sắm nhằm duy trì hoạt động thường xuyên của cơ quan nhà nước, đơn vị thuộc lực lượng vũ trang nhân dân, đơn vị sự nghiệp công lập, tổ chức chính trị, tổ chức chính trị - xã hội, tổ chức chính trị xã hội - nghề nghiệp, tổ chức xã hội, tổ chức xã hội - nghề nghiệp. Các hình thức lựa chọn nhà thầu bao gồm: đấu thầu rộng rãi, đấu thầu hạn chế, chỉ định thầu, mua sắm trực tiếp, chào hàng cạnh tranh, tự thực hiện và lựa chọn nhà thầu trong trường hợp đặc biệt (Điều 20, 21, 22, 23, 24, 25 và 26 Luật Đấu thầu).

Các hình thức mua sắm phổ biến nhất là đấu thầu rộng rãi và chào hàng cạnh tranh rút gọn. Hình thức đấu thầu rộng rãi 1 giai đoạn 1 túi hồ sơ được áp dụng với gói thầu có dự toán dưới 10 tỷ đồng, và 1 giai đoạn 2 túi hồ sơ được áp dụng cho gói thầu có dự toán trên 10 tỷ đồng. Mua sắm theo hình thức chào hàng cạnh tranh rút gọn được áp dụng khi gói thầu có dự toán dưới 500 triệu đồng. Còn gói thầu có dự toán từ 50 triệu đồng đến dưới 100 triệu đồng thì áp dụng hình thức quy định tại Thông tư số 58/2016/TT-BTC ngày 29/03/2016 của Bộ Tài chính.

Căn cứ dự toán chi ngân sách hàng năm, dự toán bổ sung trong năm được cơ quan có thẩm quyền giao và Quyết định mua sắm tài sản của cấp có thẩm quyền quy định tại Khoản 1 Điều 5 Thông tư này, Thủ trưởng cơ quan, đơn vị áp dụng hình thức lựa chọn nhà thầu để tổ chức thực hiện mua sắm hàng hóa, dịch vụ theo đúng quy định.

Đối với các gói thầu mua sắm tài sản, hàng hóa, dịch vụ đủ điều kiện để áp dụng các hình thức mua sắm không phải đấu thầu; nếu cơ quan, đơn vị thấy cần thiết phải tổ chức đấu thầu để bảo đảm mục tiêu quản lý và sử dụng có hiệu quả ngân sách nhà nước thì tổ chức thực hiện đấu thầu rộng rãi theo quy định và báo cáo cấp có thẩm quyền về kết quả mua sắm tài sản, hàng hóa, dịch vụ.

Việc mua sắm vật tư, trang thiết bị, phương tiện để phòng, chống dịch COVID-19 là trường hợp cấp bách được chỉ định thầu theo quy định tại điểm a Khoản 1 Điều 22 Luật Đấu thầu.

Các bước tiến hành

Đơn vị thực hiện mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế cần thực hiện theo quy trình tại Luật đấu thầu và các văn bản hướng dẫn liệt kê ở trên. Tóm tắt trình tự các bước như sau:

- Bước 1. Xác định nhu cầu: yêu cầu chuyên môn, nhu cầu sử dụng, nguồn kinh phí.
- Bước 2. Kế hoạch lựa chọn nhà thầu, bao gồm các bước: xác định tên gói thầu; giá gói thầu; nguồn vốn; hình thức lựa chọn nhà thầu; phương thức lựa chọn nhà thầu; thời gian bắt đầu tổ chức lựa chọn nhà thầu; loại hợp đồng; thời gian thực hiện hợp đồng; và phân nhóm.
- Bước 3. Hồ sơ mời thầu, bao gồm các bước: phân nhóm; ủy quyền; xây dựng yêu cầu kỹ thuật; yêu cầu đối với nhà thầu và sản phẩm; trách nhiệm của nhà thầu trong việc bàn giao, lắp đặt, đào tạo, hướng dẫn sử dụng; ủng hộ sản xuất trong nước.
- Bước 4. Tổ chức đấu thầu.
- Bước 5. Ký kết hợp đồng.
- Bước 6. Nghiệm thu trang thiết bị được mua và đưa vào sử dụng.

Danh mục các trang thiết bị và vật tư y tế mà các cơ sở y tế sử dụng để lựa chọn sản phẩm

Các cơ sở y tế khi lập danh sách các mặt hàng cần mua sắm phải dựa vào danh mục mà BHYT đã ban hành, theo Thông tư số 08/2019/TT-BYT ngày 31/5/2019. Thông tư này có hướng dẫn tiêu chuẩn, định mức sử dụng máy móc, thiết bị chuyên dùng thuộc lĩnh vực y tế. Trong đó, Điều 6 hướng dẫn việc lập, phê duyệt và điều chỉnh tiêu chuẩn định mức sử dụng trang thiết bị y tế chuyên dùng, quy định về danh mục trang thiết bị y tế chuyên dùng hiện có kèm theo số lượng cụ thể của từng chủng loại. Danh mục các sản phẩm được liệt kê trong Phụ lục 1 của Thông tư này.

Xác định giá hàng hóa trong mua sắm

Khi lập dự toán cho mua sắm, các cơ sở y tế tham khảo giá trúng thầu trong vòng 12 tháng trước đã được đăng tải trên Cổng thông tin điện tử của cơ quan có thẩm quyền phê duyệt kế hoạch lựa chọn nhà thầu và Bộ Y tế. Việc tham khảo giá, công khai nhu cầu mua sắm thực hiện theo quy định tại Thông tư số 14/2020/TT-BYT ngày 10/7/2020 của Bộ Y tế về một số nội dung trong đấu thầu trang thiết bị y tế tại các cơ sở y tế công lập, và công văn số 5888/BYT-TB-CT ngày 29/10/2020 của Bộ Y tế về hướng dẫn triển khai đấu thầu trang thiết bị y tế theo Thông tư số 14/2020/TT-BYT. Hai cổng thông tin của Bộ Y tế mà các cơ sở y tế có thể sử dụng để tham khảo giá là <https://congkhaiyte.moh.gov.vn> và <https://congkhaigiadmec.moh.gov.vn>.

Thông thường, giá hàng hóa sau khi có kết quả đấu thầu là giá mà cơ sở y tế sẽ chi trả cho bên trúng thầu. Việc giảm trừ nếu mua số lượng lớn tùy thuộc vào kết quả đàm phán với nhà cung cấp.

Nguồn kinh phí

Trong hoạt động thường xuyên, việc mua sắm tuân theo Luật ngân sách nhà nước, Luật đấu thầu và các văn bản hướng dẫn thi hành Luật, cụ thể như sau:

- Tại Bộ Y tế: Căn cứ vào việc tự chủ của các cơ sở y tế, BHYT sẽ cấp một phần ngân sách để thực hiện mua sắm. Các cơ sở y tế trực thuộc quản lý của BHYT sẽ thực hiện việc mua sắm bằng các nguồn: ngân sách được Bộ Y tế hỗ trợ, ngân sách kết dư từ Quỹ phát triển sự nghiệp của đơn vị, nguồn quỹ khám chữa bệnh bảo hiểm y tế, nguồn tài trợ, hỗ trợ, nguồn vốn hỗ trợ phát triển chính thức, v.v.
- Tại địa phương: Việc mua sắm theo phân cấp của địa phương và ngân sách được phân bổ hằng năm. Có thể do Ủy ban nhân dân/Sở Y tế tổ chức mua tập trung hoặc phê duyệt, ủy quyền cho cơ sở y tế mua. Nguồn kinh phí để mua sắm từ nhiều nguồn, bao gồm từ ngân sách nhà nước cấp chi thường xuyên, kinh phí chương trình mục tiêu, các dự án, nguồn thu giá dịch vụ y tế, các nguồn thu hợp pháp khác, quỹ phát triển hoạt động sự nghiệp và quỹ phúc lợi.

Mua sắm cho hoạt động phòng, chống dịch bệnh trong trường hợp cấp bách tại cơ sở y tế công lập

Khái quát

Trong trường hợp khẩn cấp (ví dụ như trong tình huống đại dịch COVID-19): Việc mua sắm được thực hiện theo quy định tại điểm a, khoản 1, điều 22 của Luật đấu thầu. Theo quy định này, các cơ sở y tế và đơn vị chịu trách nhiệm mua sắm được áp dụng hình thức chỉ định thầu đối với nhà thầu. Khi đó, BHYT sẽ mua một số trang thiết bị và vật tư y tế hỗ trợ địa phương trong trường hợp vượt quá khả năng đáp ứng của địa phương. Còn tại địa phương, UBND hoặc Sở Y tế hoặc cơ sở y tế tự cân đối ngân sách để tổ chức mua sắm theo nhu cầu, đáp ứng tình hình dịch trên địa bàn. Trong các tình huống khẩn cấp, các trang thiết bị và vật tư tiêu hao hoặc do BHYT hoặc do Sở Y tế cung cấp hỗ trợ. Rất ít các cơ sở y tế tổ chức mua sắm vì không có nguồn kinh phí sẵn sàng.

Mua sắm, đấu thầu trong bối cảnh COVID-19 tại cơ sở y tế công lập

Việc mua sắm trang thiết bị vật tư y tế phục vụ chăm sóc và điều trị bệnh nhân COVID-19 do Bộ Y tế, các địa phương, đơn vị trực thuộc Bộ, tự tổ chức theo hình thức chỉ định thầu quy định tại điểm a Khoản 1 Điều 22 Luật Đấu thầu và hoàn thiện hồ sơ theo quy định (Áp dụng trong tình huống khẩn cấp phòng, chống dịch COVID-19).

- a) Việc mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế trong tình huống khẩn cấp như bối cảnh đại dịch COVID-19 trước khi có Nghị quyết số 79/NQ-CPⁱⁱⁱ của Chính phủ ngày 22/7/2021: Căn cứ theo Quyết định số 482/QĐ-TTg^{iv} ngày 29/3/2021 của Thủ tướng Chính phủ về nguyên tắc hỗ trợ có mục tiêu từ ngân sách Trung ương cho ngân sách địa phương trong phòng, chống dịch COVID-19; Thông tư số 58/2016/TT-BTC của Bộ Tài chính^v; Công văn số 4841/BTC-HCSN của BTC^{vi} về nguồn kinh phí, cơ chế mua sắm trong điều kiện có dịch bệnh COVID-19. Trường hợp cấp bách, các địa phương được quyết định theo thẩm quyền việc thực hiện chỉ định thầu.

ⁱⁱⁱ Nghị quyết số 79/NQ-CP: <https://datafiles.chinhphu.vn/cpp/files/vbpbq/2021/07/79.signed.pdf>.

^{iv} Quyết định số 482/QĐ-TTg: <https://datafiles.chinhphu.vn/cpp/files/vbpbq/2021/03/482.signed.pdf>.

^v Thông tư số 58/2016/TT-BTC của Bộ Tài chính: <https://datafiles.chinhphu.vn/cpp/files/vbpbq/2016/05/58.signed.pdf>

^{vi} Công văn số 4841/BTC-HCSN:

http://www2.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/hethongquanban?class_id=2&mode=detail&org_group_id=0&org_id=0&type_group_id=0&category_id=0&type_id=0&filters=&document_id=203229.

Về cơ chế mua sắm phương tiện, trang thiết bị, hóa chất, vật tư, sinh phẩm phục vụ phòng, chống dịch COVID-19, Bộ Tài chính đề nghị Chủ tịch Ủy ban nhân dân các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương chỉ đạo, tổ chức triển khai thực hiện và chịu trách nhiệm toàn diện đối với công tác mua sắm phương tiện, trang thiết bị, hóa chất, vật tư, sinh phẩm phục vụ phòng, chống dịch COVID-19 theo quy định của pháp luật về đấu thầu và quy định của pháp luật liên quan.

Về hình thức lựa chọn nhà thầu, căn cứ Quyết định số 447/QĐ-TTg^{vii} ngày 01/4/2020 của Thủ tướng Chính phủ về việc công bố dịch COVID-19 và tình hình diễn biến dịch bệnh để chỉ đạo các cơ quan, đơn vị thuộc phạm vi quản lý tổ chức đấu thầu theo các hình thức lựa chọn nhà thầu quy định tại các Điều 20, 21, 22, 23, 24, 25 và 26 Luật Đấu thầu.

Về giá gói thầu trong kế hoạch lựa chọn nhà thầu, Công văn số 4841/BTC-HCSN của BTC nêu rõ, giá gói thầu được tính đúng, tính đủ toàn bộ chi phí để thực hiện gói thầu, kể cả chi phí dự phòng, phí, lệ phí và thuế.

- b) Việc mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế trong tình huống khẩn cấp như bối cảnh đại dịch COVID-19 sau khi có Nghị quyết số 79/NQ-CP của Chính phủ ngày 22/7/2021^{viii}:

Việc mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế trong giai đoạn dịch áp dụng theo Luật đấu thầu và các văn bản hướng dẫn, Nghị quyết số 79/NQ-CP ngày 22/7/2021 của Chính phủ về mua sắm thuốc, hoá chất, vật tư, trang thiết bị, phương tiện phục vụ phòng, chống dịch COVID-19; Nghị quyết số 86/NQ-CP ngày 06/8/2021^{ix} của Chính phủ về các giải pháp cấp bách phòng, chống dịch bệnh COVID-19 để thực hiện Nghị quyết số 30/2021/QH15^x ngày 28/7/2021 của Quốc hội khoá XV để đáp ứng kịp thời trong tình huống khẩn cấp phòng, chống dịch COVID-19.

Trong phục vụ phòng, chống dịch COVID-19, Bộ Y tế giao dự toán ngân sách mua sắm và phục vụ hoạt động phòng, chống dịch COVID-19 để các Đơn vị thuộc và trực thuộc Bộ triển khai nhiệm vụ, chủ động sử dụng dự toán ngân sách được giao và các nguồn kinh phí hợp pháp khác để mua sắm phục vụ hoạt động phòng, chống dịch COVID-19. BYT đã có quyết định số 3680/QĐ-BYT ngày 2/8/2021 giao bổ sung dự toán ngân sách nhà nước 2021 để phòng, chống dịch COVID-19. Thủ trưởng các đơn vị thuộc và trực thuộc Bộ được giao thẩm quyền quyết định mua sắm, phê duyệt danh mục, dự toán mua sắm, kế hoạch lựa chọn nhà thầu và tổ chức mua sắm. Các Đơn vị thuộc và trực thuộc Bộ rà soát số lượng hiện có, khả năng huy động từ bệnh viện, hỗ trợ từ các cơ sở y tế khác để quyết định danh mục, số lượng, chủng loại cần mua.

Hình thức lựa chọn nhà thầu:

- **Mua sắm trực tiếp:** Có thể áp dụng kết quả lựa chọn nhà thầu gói thầu trước đó của đơn vị khác thuộc Bộ Y tế hoặc thuộc Bộ, ngành, địa phương khác nếu các gói thầu trước đó đáp ứng các quy định tại Khoản 1 và Khoản 2 Điều 24 Luật đấu thầu.
- **Đấu thầu rộng rãi qua mạng:** Theo Nghị quyết số 79/NQ-CP, thời gian chuẩn bị hồ sơ dự thầu tối thiểu là 10 ngày (kể cả gói thầu có giá trị trên 10 tỷ đồng đang quy định tối thiểu là 20 ngày).
- Trong tình huống khẩn cấp dịch bệnh thì áp dụng hình thức chỉ định thầu theo quy định, căn cứ vào mức độ uy tín của nhà cung ứng trang thiết bị và sản phẩm, mặt hàng được hội đồng chuyên môn xác

^{vii} Quyết định số 447/QĐ-TTg: http://vanban.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/hethongvanban?class_id=2&mode=detail&document_id=199640.

^{viii} Nghị quyết số 79/NQ-CP của Chính phủ ngày 22/7/2021: <https://datafiles.chinhphu.vn/cpp/files/vbpq/2021/07/79.signed.pdf>

^{ix} Nghị quyết số 86/NQ-CP: <https://datafiles.chinhphu.vn/cpp/files/vbpq/2021/08/86.signed.pdf>.

^x Nghị quyết số 30/2021/QH15: <https://datafiles.chinhphu.vn/cpp/files/vbpq/2021/08/30.signed.pdf>.

định phù hợp với tình huống phòng, chống dịch, giá cả mà Bộ Y tế sẽ quyết định chọn nhà cung cấp, và hình thức mua sắm.

Cơ sở để Bộ Y tế quyết định về chủng loại và số lượng cần mua cho mỗi đơn vị: Căn cứ theo các kịch bản tình huống số người mắc COVID-19 và căn cứ vào danh mục trang thiết bị quy định trong Danh mục nhu cầu trang thiết bị, vật tư tiêu hao và thuốc thiết yếu của các khu vực điều trị bệnh nhân COVID-19 theo Quyết định 2626/QĐ-BYT^{xi} ngày 28/5/2021, Bộ Y tế quyết định về chủng loại và số lượng cần mua cho mỗi đơn vị.

Chính sách mua sắm liên quan tới ô xy y tế

Ô xy y tế cũng được coi như một vật tư y tế tiêu hao thông thường nên việc mua ô xy y tế áp dụng theo các quy định của Luật đấu thầu và các văn bản hướng dẫn, không có chính sách riêng. Đơn vị nào trúng thầu sẽ là đơn vị cung cấp ô xy y tế.

Cổng mua sắm

Hiện nay, BHYT chưa có cổng mua sắm cho tất cả các trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao. Tuy nhiên, BHYT đang tiến hành xây dựng cổng mua sắm trang thiết bị y tế phục vụ công tác phòng, chống dịch COVID-19. Theo đó các nhà cung ứng trang thiết bị phải tự công bố, niêm yết cung cấp thông tin về giá và khả năng cung ứng để các đơn vị mua sắm làm cơ sở để quyết định việc mua sắm của đơn vị mình.

Bộ Y tế cũng đã có cổng công khai kết quả lựa chọn nhà thầu và công khai giá trên hệ thống dịch vụ công trực tuyến về quản lý trang thiết bị y tế (<https://congkhaigiadmec.moh.gov.vn/>) bao gồm quản lý trang thiết bị y tế và công khai giá trang thiết bị y tế, tổng hợp thông tin về các trang thiết bị và vật tư của các đơn vị đã trúng thầu làm tiêu chuẩn tham khảo về giá để các địa phương tự tổ chức mua sắm theo quy định.

Mua sắm, đấu thầu tại cơ sở y tế tư nhân

Các cơ sở y tế tư nhân hoàn toàn tự chủ về mặt tài chính, chỉ chịu sự quản lý về mặt chuyên môn của Bộ Y tế hoặc Sở Y tế nơi cơ sở y tế đăng ký hành nghề. Do đó, việc mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế không bắt buộc phải tuân thủ theo các quy định pháp lý về mua sắm đấu thầu. Tuy nhiên, cơ sở y tế tư nhân cũng có kế hoạch mua sắm hàng năm và cũng có quy định nội bộ cho việc mua sắm. Trong hoạt động thường xuyên hay trong tình huống cấp bách để phòng, chống dịch bệnh, việc mua sắm của cơ sở y tế tư nhân tùy thuộc vào nhu cầu khám, chữa bệnh và khả năng tài chính. Điển hình, các bước mua sắm ở một cơ sở y tế tư nhân có giường bệnh là: xây dựng kế hoạch mua sắm, sau khi được phê duyệt, phòng/ban chịu trách nhiệm mua sắm chỉ cần đàm phán giá với nhà cung cấp mà không cần phải áp dụng các hình thức mua sắm hoặc trình tự các bước quy định trong các văn bản pháp lý về mua sắm, đấu thầu dành cho cơ sở y tế công lập.

Tuy nhiên, trong quá trình mua sắm, cơ sở y tế tư nhân cũng thực hiện tham khảo giá tại cổng công khai giá của BHYT để đàm phán giá với nhà cung cấp. Trong trường hợp cơ sở y tế tư nhân có nằm trong hệ thống tham gia chăm sóc, điều trị cho bệnh nhân có bảo hiểm y tế, thì quỹ bảo hiểm y tế chỉ thanh toán tiền thuốc, vật tư y tế cho cơ sở đó theo giá thuốc, vật tư y tế đã trúng thầu của các cơ sở y tế công lập tuyển tỉnh trên cùng địa bàn.

^{xi} Quyết định 2626/QĐ-BYT: <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/The-thao-Y-te/Quyết-dinh-2626-QĐ-BYT-2021-nhu-cau-trang-thiet-bi-thiet-yeu-cua-Khu-vuc-dieu-tri-COVID-19-475791.aspx>.

Về mua sắm ô xy y tế, hiện nay, cũng không có quy định nào của nhà nước mà cơ sở y tế tư nhân cần áp dụng. Việc lựa chọn nhà cung cấp ô xy y tế tùy theo nhu cầu, khả năng tài chính và khả năng đàm phán giá của cơ sở y tế đó với nhà cung cấp.

Kết quả khảo sát hệ thống quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao và ô xy y tế

Hệ thống quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao

Hiện nay, Việt Nam chưa có một hệ thống phần mềm hay cổng quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao, và ô xy y tế (sau đây gọi tắt là thiết bị và vật tư) của các cơ sở điều trị thống nhất từ trung ương tới địa phương.

Hiện tại, BHYT (tuyến trung ương) mới có phần mềm để quản lý tài sản của các đơn vị trực thuộc. Các cơ sở y tế thuộc cập nhật định kỳ hàng năm cho BHYT qua phần mềm này.

Tại các tỉnh, Sở Y tế cũng không có hệ thống phần mềm, hay một cổng quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao của toàn bộ các cơ sở y tế trực thuộc sở.

Tại cơ sở y tế các tuyến, trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao đều được quản lý thông qua mẫu sổ sách ghi chép và phần mềm quản lý. Việc sử dụng phần mềm quản lý nào phụ thuộc vào từng cơ sở y tế, có cơ sở thuê công ty viết phần mềm chuyên dụng, có cơ sở chỉ sử dụng phần mềm Microsoft Excel. Việc theo dõi sử dụng trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao tại các khoa lâm sàng tùy thuộc vào tuyến của cơ sở y tế. Các cơ sở y tế tuyến trung ương và tỉnh thường được cập nhật hàng ngày qua máy tính được nối mạng giữa các khoa lâm sàng với phòng vật tư và khoa dược. Một số cơ sở y tế tuyến tỉnh và nhất là cơ sở y tế tuyến huyện, phòng vật tư và khoa dược thường cập nhật việc sử dụng qua sổ sách viết tay từ các khoa lâm sàng và nhập thủ công vào phần mềm Microsoft Excel.

Tuy nhiên, việc quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao tại cơ sở y tế dù tuyến nào cũng đều tuân theo (1) Nghị định số 36/2016/NĐ-CP^{xii} ngày 15/5/2016 của Chính phủ về Quản lý Trang thiết bị y tế và (2) Thông tư số 39/2016/TT-BYT^{xiii} ngày 08/10/2016 của BHYT quy định chi tiết việc phân loại trang thiết bị y tế.

Đầu mối quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao

Tại tuyến trung ương (Bộ Y tế), Vụ Trang thiết bị và Công trình Y tế và Vụ Kế hoạch - Tài chính là 2 đơn vị đầu mối tiếp nhận báo cáo định kỳ của các sở y tế.

Tại các cơ sở y tế tuyến trung ương và tuyến tỉnh, trang thiết bị và vật tư tiêu hao đều do phòng vật tư phụ trách, từ việc tiếp nhận hàng, đến theo dõi sử dụng, bảo trì. Tuy nhiên, tại các cơ sở y tế tuyến huyện, thì thiết bị, máy móc được quản lý bởi phòng vật tư, còn vật tư tiêu hao lại được quản lý bởi khoa dược.

Báo cáo định kỳ tình hình trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao của cơ sở y tế

Các cơ sở y tế thuộc bộ báo cáo trực tiếp tình hình trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao về Vụ Trang thiết bị và Công trình Y tế, BHYT. Đây là báo cáo định kỳ hàng năm.

^{xii} Nghị định số 36/2016/NĐ-CP:

<https://dmec.moh.gov.vn/documents/10182/10030594/Ngh%E1%BB%8B+%C4%91%E1%BB%8Bnh+36.2016.N%C4%90-CP+Qu%E1%BA%A3n+%C3%BD+TTBYT.pdf/e6f528d0-46bc-4a21-b98f-926713a13b01>

^{xiii} Thông tư số 39/2016/TT-BYT: <https://dmec.moh.gov.vn/documents/10182/10030594/Th%C3%B4ng+t%C6%B0+39.2016.TT-BYT+Ph%C3%A2n+l%E1%BA%A1i+TTBYT.pdf/2fc0ef05-7361-4925-8a36-1657a844ab6d>

Tại tuyến tỉnh: các cơ sở y tế trực thuộc chịu trách nhiệm gửi báo cáo định kỳ hàng năm về trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao của cơ sở mình như một phần trong báo cáo tài chính. Báo cáo này được gửi cho Sở Y tế. Sở Y tế tập hợp báo cáo trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao trong báo cáo tài chính để gửi về BHYT mà đầu mối là Vụ Kế hoạch-Tài chính, và Vụ Trang thiết bị và Công trình Y tế.

Bàn luận

Mua sắm, đấu thầu

Việt Nam có một hệ thống đầy đủ gồm các văn bản luật và văn bản hướng cho việc mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao để duy trì hoạt động thường xuyên. Việc trao quyền tự chủ mua sắm cho các cơ sở y tế theo quy định của pháp luật cũng tạo điều kiện cho quá trình mua sắm được rút ngắn 1 bước. Trong các tình huống phòng chống dịch khẩn cấp, chính phủ Việt Nam cũng như BHYT nhanh chóng ban hành các quy định và văn bản hướng dẫn kịp thời để đáp ứng chống dịch. Tuy nhiên, việc mua sắm hầu hết chỉ được lập kế hoạch và dự trù kinh phí cho nhu cầu hoạt động thường xuyên, nên khi có tình huống khẩn cấp, các cơ sở y tế thường bị động và phụ thuộc vào hỗ trợ của Sở Y tế, BHYT và thậm chí của các tổ chức thiện nguyện, mặc dù có hệ thống văn bản pháp lý hỗ trợ đầy đủ cho việc mua sắm trong tình huống này. Vì vậy, chính phủ, BHYT, UBND tỉnh cần có 1 quỹ dự phòng để sẵn sàng cho việc mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao cho nhu cầu phòng, chống dịch trong tình huống khẩn cấp. Việc dự trù kinh phí cần được dựa vào 1 kế hoạch phòng chống dịch toàn diện với các cấp độ dịch khác nhau.

Hiện nay, một tiến bộ của hệ thống y tế để hỗ trợ việc mua sắm là xây dựng được các cổng thông tin để công khai giá các dịch vụ y tế, bao gồm giá trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao, công khai kết quả giá của các đơn vị trúng thầu. Tuy nhiên, thông tin về các chủng loại trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao cần được cung cấp nhiều hơn, đầy đủ hơn. BHYT cần phối hợp với các bộ, ngành liên quan để có cơ chế để bắt buộc các công ty kinh doanh trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao cung cấp danh mục hàng hóa và giá cả để giúp việc tham khảo cấu hình, giá cả được thuận lợi hơn, và việc mua sắm, đấu thầu được minh bạch hóa.

Gần đây trên các phương tiện thông tin chính thống của nhà nước, cũng như các phương tiện thông tin đại chúng có phản ánh những vụ việc gian lận trong mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao gây thiệt hại lớn về kinh tế cho nhà nước và có thể làm tăng chi phí khám, chữa bệnh mà người bệnh phải gánh chịu^{xiv}. Có lẽ cơ quan quản lý cần rà soát lại từng khâu trong quy trình mua sắm, để áp dụng các biện pháp theo dõi và quản lý chặt chẽ hơn để tránh các vụ việc đáng tiếc xảy ra.^{xv}

Quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao

Với điều kiện hoạt động thường xuyên, việc quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao tại các cơ sở y tế hiện nay là có thể chấp nhận được. Tuy nhiên, để quản lý được hiệu quả hơn, hệ thống y tế cần có một cổng hay hệ thống phần mềm thống nhất toàn quốc để theo dõi theo thời gian thực tình hình trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao và ô xy y tế tại các cơ sở y tế. Điều này sẽ giúp các cơ quan quản lý y tế có thể nhanh chóng nắm bắt được tình hình từng chủng loại, số lượng trang thiết bị, vật tư tiêu hao, hay ô xy y tế ở mức quốc gia, mức tỉnh, hay thậm chí ở từng cơ sở y tế. Với hệ thống như vậy, trong tình huống

^{xiv} <https://cand.com.vn/Kinh-te/Phat-hien-nhieu-sai-pham-trong-viec-mua-sam-thiet-bi-y-te-o-benh-vien-i60646/>;
[https://thanhnien.vn/vu-thoi-gia-thiet-bi-tai-benh-vien-tim-ha-noi-gay-that-thoat-40-ti-dong-post1391967.html?fbclid=IwAR12QOr_N7dPQ3vadE39LkXw1c4CxVTceg7-chizhc5zbESED6oWCRIWmTY](https://thanhnien.vn/vu-thoi-gia-thiet-bi-tai-benh-vien-tim-ha-noi-gay-that-thoat-40-ti-dong-post1391967.html?fbclid=IwAR12QOr_N7dPQ3vadE39LkXw1c4CxVTceg7-chizhc5zbESED6oWCRIWmTY;);
<https://tuoitre.vn/khoi-to-giam-doc-benh-vien-bach-mai-nguyen-quang-tuan-20211021122905362.htm>.

^{xv} [https://thanhnien.vn/thanh-tra-chinh-phu-dau-thau-mua-sam-thiet-bi-y-te-chi-mang-tinh-hinh-thuc-post1043880.html?i_o_utm_social=fanpage&fbclid=IwAR0fQ6aXJEtj7iTRa2Le5hat28sv-L_7e9UoQ0PHA2dFr8E7k01NC4Jun5U](https://thanhnien.vn/thanh-tra-chinh-phu-dau-thau-mua-sam-thiet-bi-y-te-chi-mang-tinh-hinh-thuc-post1043880.html?i_o_utm_social=fanpage&fbclid=IwAR0fQ6aXJEtj7iTRa2Le5hat28sv-L_7e9UoQ0PHA2dFr8E7k01NC4Jun5U;);
[https://www.baogiaothong.vn/tuong-to-an-xo-danh-manh-vao-thu-doan-lap-san-sau-trong-dau-thau-d530657.html?fbclid=IwAR2R9YGC-VLl4Sam1xmUttUV-OqTBErnAG5K03uY4rsKVR9efPcvQuiDh6w](https://www.baogiaothong.vn/tuong-to-an-xo-danh-manh-vao-thu-doan-lap-san-sau-trong-dau-thau-d530657.html?fbclid=IwAR2R9YGC-VLl4Sam1xmUttUV-OqTBErnAG5K03uY4rsKVR9efPcvQuiDh6w;);
<https://phaply.net.vn/tu-cac-vu-an-thoi-gia-trong-mua-sam-thiet-bi-y-te-kien-nghi-bit-cac-lo-hong-lon-trong-luat-gia-va-luat-dau-thau-a239352.html>.

khẩn cấp cần huy động, hay bổ sung trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao và ô xy y tế, cơ quan quản lý y tế sẽ nhanh chóng và dễ dàng đưa ra quyết định.

Khuyến nghị

Đối với mua sắm, đấu thầu

Nhóm dự án có một số khuyến nghị dưới đây dựa vào kết quả khảo sát trong khuôn khổ dự án Điều phối Đáp ứng Chăm sóc Hộ hấp trong bối cảnh đại dịch COVID-19:

- 1) Nhà nước, Bộ Y tế nên có cơ chế bắt buộc tất cả các công ty kinh doanh, phân phối trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao hoạt động tại Việt Nam phải niêm yết, cập nhật giá sản phẩm trên cổng công khai giá của Bộ Y tế.^{xvi}
- 2) Bộ Y tế, Sở Y tế cần có kế hoạch thanh tra, giám sát quá trình mua sắm đấu thầu của đơn vị trực thuộc. Kiểm soát giá hàng hóa cần được lưu ý, đặc biệt trong bối cảnh y tế công cộng khẩn cấp, khi phương pháp chỉ định thầu được phép áp dụng.
- 3) Có kế hoạch và quỹ kinh phí dự phòng để hỗ trợ các cơ sở y tế mua sắm trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao trong tình huống khẩn cấp về y tế.

Đối với quản lý trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao

Nhóm dự án nhận thấy Bộ Y tế cần xây dựng một hệ thống quản lý, theo dõi theo thời gian thực trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao và ô xy y tế của toàn bộ cơ sở y tế có giường bệnh trên cả nước. Hệ thống này phải theo dõi được liên tục số liệu về TBVT trong hoạt động thường xuyên và trong tình huống đại dịch. Như vậy, hệ thống sẽ hỗ trợ tốt cho nhà quản lý y tế các cấp lập kế hoạch mua sắm, ra quyết định phê duyệt mua sắm, theo dõi tình hình sử dụng trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao và bảo trì, và đặc biệt trong tình huống khẩn cấp, giúp ra quyết định phân bổ, tái phân bổ nguồn trang thiết bị và vật tư y tế tiêu hao. Trước tiên cần tiến hành đánh giá các hệ thống hiện có ở Việt Nam và quốc tế. Sau đó phát triển và thực hiện thí điểm hệ thống. Nếu thành công, kết quả sẽ được áp dụng ra toàn quốc. Hệ thống này cũng nên tích hợp chức năng ngoài việc theo dõi dữ liệu về mức cung cấp và sử dụng oxy y tế ở tuyến cơ sở, thì còn có khả năng dự báo nhu cầu ô xy ở cấp cơ sở, cấp tỉnh và cấp quốc gia để tăng khả năng phối hợp với các nhà sản xuất và nhà phân phối.

^{xvi} <https://congkhaiqiadmec.moh.gov.vn/>.

Nguồn tham khảo

1. Nguồn: <https://chinhphu.vn/dia-ly-68387>.
2. <https://healthvietnam.vn/thu-vien/tai-lieu-tieng-viet/to-chuc-quan-ly-y-te/dai-cuong-ve-he-thong-y-te-va-to-chuc-mang-luoi-y-te-viet-nam>